

Weerbaarheid van dieren moet veel beter worden benut

Ook een koe kun je in haar kracht zetten

‘Dieren zijn veerkrachtiger dan je denkt’, zegt Annemarie Rebel, bijzonder hoogleraar Gezonde en Veerkrachtige Veehouderij. Ze vindt het tijd worden dat we er beter gebruik van gaan maken.

Foto Eric Scholten

Tekst Tessa Louwerens

Individuele dieren en mensen reageren verschillend op vergelijkbare uitdagingen, zoals ziekteverwekkers of stressvolle veranderingen in hun omgeving.

Dieren die goed om kunnen gaan met zulke uitdagingen – die bijvoorbeeld snel weer herstellen – worden veerkrachtig genoemd.

Annemarie Rebel, bijzonder hoogleraar Gezonde en Veerkrachtige Veehouderij onderzoekt samen met haar groep hoe het komt dat individuen verschillend reageren. Daarmee wil ze de gezondheid en veerkracht van dieren vergroten. ‘We hopen dat dit ook zal leiden tot een beter welzijn, minder ziektegevoeligheid en minder antibiotica- en medicijngebruik. Dat heeft een positief effect op de gezondheid van zowel mens als dier.’

Dipje mag best

‘Dieren kunnen veel meer hebben dan we denken, maar hun kwaliteiten worden in het veehouderijsystemen onvoldoende benut.’ Volgens Rebel moet een dier de kans krijgen zich aan te passen aan omstandigheden.

‘Een kwestie van omdenken. In de huidige veehouderij is alles gecontroleerd: het dier leeft in een systeem waar temperatuur, voeding en luchtvochtigheid constant zijn en waar ziekte moet worden voorkomen. Maar we hoeven niet bij het minste of geringste in te grijpen. Een dier kan een dipje hebben en er goed doorheenkomen. Voor mensen geldt hetzelfde, soms is het goed om een stap terug te doen. Niemand kan altijd op zijn top zijn.’

Ook in de intensieve veehouderij moet dit kunnen, vindt Rebel. ‘We moeten niet stoppen met vaccineren, maar dieren ook niet hermetisch afsluiten van de buitenwereld, waarbij ze geen kans krijgen bijvoorbeeld zelf hun afweersysteem in te zetten. Geef het dier de kans met kleinere uitdagingen om te gaan, zoals voerverandering, ziekte of variërend stalklimaat. Daardoor ontwikkelen ze veerkracht. Wij onderzoeken waar binnen bestaande houderijsystemen verbeteringen mogelijk zijn, zodat we de intrinsieke eigenschappen van dieren meer benutten, zoals het immuunsysteem. Daardoor zijn ze beter bestand tegen uitdagingen.’

Moeders

Verskillende factoren beïnvloeden die intrinsieke eigenschappen. Zoals ervaringen op jonge leeftijd, huisvesting, voeding, genetica en de ervaringen van de moederdieren. ‘We weten van onderzoek bij mensen dat kinderen die tijdens de hongerwinter geboren zijn, als volwassene minder voedsel nodig hebben, omdat de moeders tijdens de zwangerschap ook minder te eten hadden. En we weten van olifanten die tijdens een droge periode drachtig zijn, dat de kalveren minder water nodig hebben. Dit zijn biologische aanpassings-

Geef het dier de kans met kleinere uitdagingen om te gaan, zoals voerverandering, ziekte of variërend stalklimaat.

mechanismes, waarbij de omstandigheden van de moeder de nakomeling voorbereiden op het leven. In de veehouderij zijn moederdieren en hun nakomelingen twee gescheiden ketens, die we los van elkaar zien. Maar ook hier geldt dit natuurlijke mechanisme. Zo ontdekten we dat de voeding van de zeug invloed heeft op de darmontwikkeling en het immuunsysteem van de biggen. Iets wat invloed heeft op hun hele latere leven, niet alleen op de periode die ze bij hun moeder zijn.’ Volgens Rebel is het voor het vergroten van de veerkracht van belang om goed te begrijpen wat de behoeftes van het dier zijn. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Het gaat ook om welbevinden. ‘Er zijn regels om welzijn te borgen, bijvoorbeeld op gebied van huisvesting. Maar dat wil niet zeggen dat als je aan al die randvoorwaarden voldoet, dat het dan goed zit met welzijn.’ Welzijn en gezondheid zijn lastig te meten. ‘Maar door bijvoorbeeld sensoren te plaatsen in de stal kunnen we zien of een dier minder eet, vaak gaat liggen of agressiever is, zaken die erop kunnen duiden dat het dier niet goed in zijn vel zit. We kijken trouwens niet alleen naar

afwezigheid van negatieve gedragingen, maar we proberen ook positieve emoties te meten. Zo weten we dat varkens een metalen ketting leuk spel materiaal vinden en dat een harde bal het varken juist kan frustreren. Dat wij mensen een bal leuk vinden om mee te spelen, wil niet zeggen dat een varken dat ook vindt.’

Meeveren

Met deze inzichten hoopt Rebel de weerbaarheid van het dier optimaal te benutten. Het ideaalbeeld is een systeem waarbij dieren worden gestimuleerd en gefaciliteerd in plaats van gecontroleerd. ‘Door te kijken welke factoren invloed hebben op gezondheid en welzijn van het dier, hebben we de eerste puzzelstukjes gelegd.’ Om de puzzel verder af te maken, wil Rebel zoveel mogelijk vakgebieden verbinden. ‘Zo werken we aan circulaire voerconcepten binnen de Regio Deal Foodvalley, samen met technuten, voederfabrikanten, milieuwetenschappers, gezondheidswetenschappers (mens en dier), plantwetenschappers enzovoorts. Zo’n interdisciplinaire samenwerking is binnen de wetenschap zeker geen gegeven en ook niet gemakkelijk. Maar het is wel goed en leuk en we leren veel van elkaar. Niet alleen de dieren, ook de wetenschappers moeten leren meeveren.’ ■

‘Gezondheid is meer dan niet ziek zijn’